

Grażyna Szafraniec

Malowanie palcami Analiza diagnostyczna

Część 1

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2012

Malowanie palcami
Analiza diagnostyczna

Część 1

NR 2955

Grażyna Szafraniec

Malowanie palcami Analiza diagnostyczna

Część 1

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2012

Redaktor serii: Pedagogika
Anna Nowak

Recenzent
Hanna Krauze-Sikorska

Redaktor: Aleksandra Gaździcka
Komputerowe opracowanie okładki i redakcja techniczna: Małgorzata Pleśniar
Korektor: Mirosława Żłobińska
Skład i łamanie: Edward Wilk

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2060-1 (wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-530-8 (wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 12,0. Ark. wyd. 13,5.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział 1	
Malowanie dziesięcioma palcami — wprowadzenie	11
1.1. Możliwości zastosowania metody w diagnostyce i terapii	11
1.2. Doświadczenia w pracy ze studentami pedagogiki	24
Rozdział 2	
Metodologia badań własnych	41
Rozdział 3	
Wyniki badań. Korelacje między zmiennymi	48
Rozdział 4	
Tabele z danymi z arkuszy diagnostycznych i ankiet osobowych	106
Rozdział 5	
Muzyka do malowania palcami	150
Podsumowanie	176
Aneksy	181
Przepis na przygotowanie farb	181
Arkusz obserwacyjny uczestnika zajęć Finger Painting	182
Fotografie z przebiegu zajęć	184
Bibliografia	187
Summary	191
Résumé	191

Wstęp

Oddaję w Państwa ręce publikację, w której można odnaleźć obraz osoby pedagoga w pracach plastycznych oraz w tym, co wyrażają. Studenci pedagogiki i nauczyciele podczas doświadczania metody malowania dziesięcioma palcami (Finger Painting) pokazali swoje możliwości ekspresji, zdolności twórcze, umiejętności plastyczne, ujawnili także własne problemy emocjonalne i osobiste przeżycia. Anonimowość wypowiedzi uniemożliwia tutaj jakąkolwiek identyfikację uczestników.

W pierwszym tomie przedstawiono 413 prac wraz z ich analizą diagnostyczną. W przygotowaniu znajduje się część druga, z taką samą liczbą fotografii prac plastycznych. Warto zaprezentować efekty warsztatów prowadzonych metodą malowania dziesięcioma palcami, gdyż zainteresowanie problematyką terapii psychopedagogicznej nie słabnie. Znacznie zwiększyła się także w ostatnim czasie liczba publikacji z dziedziny terapii przez sztukę. W tym zakresie od dawna brakowało pracy poświęconej w całości metodzie malowania dziesięcioma palcami.

Zajęcia obowiązkowe i fakultatywne, jakie prowadziłam dla studentów, miały stworzyć okazję do osobistego doświadczenia wielu metod terapeutycznych. Stały się także znakomitą szansą poznania tej grupy ludzi, w wieku 20—50 lat, którzy wybrali studia pedagogiczne i pracę w zawodzie pedagoga. Wśród autorów prac plastycznych znajdziemy pedagogów specjalności socjalno-opiekuńczej, wczesnoszkolnej, resocjalizacji i zdrowia. Publikacja ta może stanowić analizę niekierowanej twórczości plastycznej młodzieży i dorosłych. Pozwala dokonać analizy tematycznej, technicznej, kolorystycznej, językowej, diagnostycznej grupowej bądź indywidualnej. Ze względów oczywistych liczba danych diagnostycznych przeważa nad dowodami na skuteczność terapeutyczną metody. Prace plastyczne zapisano na płycie CD. Na dołączonej płycie znaj-

dują się również dokładne protokoły diagnostyczne dołączone do każdej z 413 prezentowanych prac.

Zapraszam Państwa do lektury pierwszej części publikacji, mając nadzieję, iż analizy tutaj przedstawione przyczynią się w istotny sposób do poszerzenia wiedzy o tej niezwykle w moim odczuciu metodzie pracy. Skłonią do autorefleksji i większej staranności w doborze metod terapeutycznych. W końcowej części książki chcę podzielić się przemyśleniami wynikającymi z wieloletniego prowadzenia zajęć tą metodą. Rozwianiu wątpliwości dotyczących wykorzystania w pracy z osobami dorosłymi metody stworzonej dla dzieci z pewnością pomoże zapoznanie się z indywidualnymi wypowiedziami uczestników. Ich wnioski, ocena wybranej muzyki, bogactwo odczuć utwierdziły mnie w przekonaniu, że warto ukazać Państwu efekty podjętych badań.

Ogromne podziękowania kieruję do Pani Profesor dr hab. Hanny Krauze-Sikorskiej z Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu za wiele cennych uwag zamieszczonych w recenzji tej książki. Jak zaznaczyła Szanowna Pani Recenzent, mimo wielu doświadczeń w zakresie terapeutycznego wpływu twórczości plastycznej oraz podkreślania istoty relacji zachodzących między procesem twórczym a zdrowiem psychicznym jednostki nie udało się dotychczas stworzyć zwartego, teoretycznie ugruntowanego modelu psychoterapii kreatywnej. Psychoterapia ta opiera się na różnych koncepcjach psychologicznych, które można wyprowadzić z psychoanalizy, teorii uczenia się oraz filozofii egzystencjalnej i terapii humanistycznej. Powstaje więc wiele kierunków eklektycznych.

Użyteczność analiz diagnostycznych jest proporcjonalna do zgromadzonej wiedzy i doświadczenia diagnosty. Wytwór plastyczny jest formą niepowtarzalnej interpretacji świata zewnętrznego i osobistych doświadczeń autora. Z diagnostycznego i terapeutycznego punktu widzenia dostarcza bardzo wielu istotnych informacji. Nie bez znaczenia jest również osobowość klinicysty i terapeuty, współuczestniczącego w procesie tworzenia oraz interakcja między nim i osobą poddającą się terapii. Kreacja artystyczna pobudza jednostkę do rzutowania uczuć i postaw na wytwory twórczości, wyrażania niepokoju i problemu. Artystyczna wartość wytworu czy rozwijanie zdolności plastycznych nie mają w tym przypadku aż tak dużego znaczenia. Analiza pracy pozwala na wykorzystanie zebranych w ten sposób informacji w procesie wspomagania rozwoju czy terapii jednostki. „Terapeuta, który wykorzystuje środki ekspresji wnosi do związku terapeutycznego swoje osobiste poglądy i interpretacje. Zapewnia to szczególny kontekst dla tworzenia hipotez, które są potrzebne do badania kwestii emocjonalnych lub odkrywania cech rozwojowych”¹.

¹ G. Jezińska: *Diagnozowanie i interpretacja „dzieł sztuki” powstałych w procesie warsztatów arteterapeutycznych*. „Arteterapia” 2008, nr 1, s. 8.

Moim zamysłem nie było uporządkowanie terminologii związanej z tak odmiennymi podejściami do celów terapii, kierunków psychoterapii i założeń terapii przez sztukę — na ten temat piszę w swoich artykułach. Zamiast przeglądu koncepcji i rozstrzygnięć terminologicznych prezentuję część wyników przeprowadzonych badań, zwłaszcza diagnostycznych. Mam nadzieję, że przygotowywana do druku druga część publikacji pozwoli mi na pełniejsze ukazanie możliwości stosowania metody malowania dziesięcioma palcami, przede wszystkim w kontekście terapeutycznym.

Grażyna Szafranec

Finger painting – a diagnostic analysis. Part I

S u m m a r y

The scheme of research procedures, described in *Finger painting — a diagnostic analysis*, derives from the author's interests in psycho-pedagogic diagnosis, therapy and art therapy for many years, especially such therapy techniques that make use of artistic means in order to express feelings and individual experiences of people taking part in such actions. The publication is a monograph concerning plastic works of adults and can enrich the list of academic publications in this field. It constitutes a supplement, especially within the scope of painting when using 10 fingers. The aims of the studies were related to academic, educational, cognitive and pragmatic aspects. The first part of the book presents the results of diagnostic analyses conducted on the group of 413 people.

They were the intramural and extramural pedagogy students of the University of Silesia. The studies concerned a series of variables connected with the person of the artist (introversion, extroversion, emotional disorders, experiences), artistic activeness (the onset time, attitude, resistance, verbalization). The analysis also covered the plastic works of the participants of classes focused on painting when using 10 fingers (composition, colours, topic, realism, abstraction, symbolism, technique of painting). The functions of finger painting were described. Also, the research findings concerning the choice of a music repertoire for therapeutic purposes were presented. The work combines the elements of diagnosis and therapy, music and plastic arts, artistic work and art therapy, education and psychotherapy, theory and practice, knowledge and skills, children and adults, pedagogues, tutors and teachers.

Grażyna Szafranec

Peinture à doigts – analyse diagnostique. Partie I

R é s u m é

Le projet des recherches, décrit dans la publication *Peinture à doigts — analyse diagnostique*, résulte des intérêts pluriannuels de l'auteur par le diagnostic psychopédagogique, par la thérapie et l'artthérapie ; surtout par les techniques thérapeutiques qui emploient des moyens artistiques pour exprimer les émotions et des expériences individuelles des personnes participant dans ces activités. La publication est une monographie concernant la création plastique des personnes adultes et elle peut enrichir la littérature scientifique de ce domaine. Elle complète spécialement la méthode de peinture à dix doigts. *Les objectifs de recherches concernent des aspects scientifiques, éducatifs, cognitifs et pragmatiques.*

Dans la première partie de la publication l'auteur présente les résultats des analyses diagnostiques menées auprès d'un groupe de 413 personnes. C'étaient les étudiants de l'Université de Silésie en pédagogie des études en externe et des études traditionnelles. Les recherches ont porté sur un ensemble de variables liées avec la personne de l'artiste (l'introversion, l'extroversion, les troubles affectifs, les expériences), avec l'activité créatrice (le moment du début, l'attitude, la résistance, la verbalisation). Les ouvrages artistiques des participants des travaux de peinture à dix doigts ont été également analysés (la composition, les couleurs, la thématique, le réalisme, l'abstraction, la symbolique, la technique de peinture). L'auteur décrit les fonctions de peinture à doigts, elle présente aussi les résultats de recherches sur le choix du répertoire musique pour la thérapie. La publication unit les éléments de diagnostic et de thérapie, de musique et d'art, de création et d'artthérapie, d'éducation et de psychothérapie, de théorie et de pratique, de savoir et de connaissances, d'enfants et d'adultes, de pédagogues, d'éducateurs et d'enseignants.

Zawartość płyty CD: tabele z danymi z arkuszy diagnostycznych i ankiet osobowych, prace plastyczne analizowane w książce, fotografie z przebiegu zajęć.

Cena 28 zł
(+ VAT)

Grażyna Szafraniec

Malowanie palcami. Analiza diagnostyczna. Część 1

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-530-8